سه‌شنبه ۲۵ شهریور ۱۴۰۴
شماره ۴۵۰۶
FARHIKHTEGANDAILY.COM
FARHIKHTEGANONLINE

حکام عرب در نشست دوحه می‌توانند تصمیمی بگیرند که منجر به راهبرد جدی علیه بحران‌آفرینی صهیونیست‌ها شود؟
ایران می‌تواند محور تعامل در این تصمیم جدید باشد

جنبش توّابین؟

علی ملکی
خبرنگار گروه سیاست

با عملی شدن وعده پنهان نتانیاهو و تزریق مستقیم تهدید به کشورهای عربی منطقه، اجلاس اضطراری سران کشورهای عربی و اسلامی در دوحه پایتخت قطر برگزار شد. این نشست که بر پایه درخواست فوری قطر برای بررسی حمله هوایی اسرائیل به رهبران حماس در خاک این کشور در نهم سپتامبر ۲۰۲۵ (۱۸ شهریور ۱۴۰۴) روز گذشته تشکیل شد فرصتی برای بازتعریف معادلات در برابر سلطه‌طلبی صهیونیستی ایجاد کرد. قطری‌ها، میزبان بزرگ‌ترین پایگاه نظامی آمریکا در منطقه (العدید)، هرگز تصور نمی‌کردند که نزدیک‌ترین متحد واشنگتن جرئت تجاوز به حریم هوایی و خاکشان را داشته باشد. این حمله مرزهای جدیدی از گستاخی را گشود و کشورهای عربی را وادار به بازنگری در استراتژی‌های دفاعی و دیپلماتیک‌شان کرد.

مسعود پزشکیان، رئیس جمهور کشورمان در این اجلاس حضور یافت و بر وحدت اسلامی و قطع روابط با اسرائیل تأکید کرد. حکام کشورهای عربی - اسلامی در این نشست جنایات اسرائیل را به‌شدت محکوم کردند و از لزوم عبور از لفاظی صرف در پاسخ به نتانیاهو گفتند. آیا حکام عرب، پس از سال‌ها فریب عادی‌سازی، جرئت اتخاذ راهبردی قاطع را خواهند داشت؟ آیا موشک‌های اسرائیل حتماً باید به کشورهای حاشیه خلیج فارس می‌رسید تا شیوخ عرب از خواب غفلت بیدار و متوجه تهدیدات اسرائیل شوند؟

خودزنی نتانیاهو

حمله نهم سپتامبر که رژیم صهیونیستی آن را به عنوان ضربه‌ای به رهبری حماس توجیه کرد، در واقع یک عملیات نظامی حساب‌شده بود تا به همه بازیگران منطقه نشان دهد که تل‌آویو از این پس هیچ مرزی را به رسمیت نمی‌شناسد. این حمله در حالی رخ داد که گفته می‌شد رهبران حماس در دفتر خود در دوحه گرد آمده بودند تا پیشنهادی از سوی دونالد ترامپ، رئیس جمهور آمریکا برای پایان جنگ دوساله غزه را بررسی کنند. موشک‌های اسرائیلی که از جنگنده‌های ارتش اشغالگر شلیک شدند ساختمان «مسکونی نزدیک پمپ‌بنزین وُقود در محله لقطیفیه» را هدف قرار دادند و دود غلیظی بر فراز شهر دوحه برخاست. اسرائیل ادعا کرد که هدف، رهبران ارشد حماس بوده اما حماس تأکید کرد که تنها اعضای رده‌پایین، از جمله پسر خلیل الحیه (رهبر حماس در غزه) و سه محافظ، به شهادت رسیده‌اند و رهبری اصلی زنده است. قطر این اقدام را «تروریسم دولتی» خواند و آن را نقض آشکار حاکمیت ملی و هنجارهای بین‌المللی توصیف کرد. نتانیاهو، نخست‌وزیر رژیم صهیونیستی در پستی در ایکس نوشت: «رهبران تروریست حماس در قطر اهمیتی به مردم غزه نمی‌دهند.» اما این توجیه نتوانست خشم منطقه را فرو بنشاند. در واقع، این حمله نه‌تنها مذاکرات میانجی‌گری قطر و مصر را مختل کرد، بلکه شیوخ عرب را نسبت به اعتبار آمریکا به عنوان حافظ قلمرو هایشان، مسئله‌مند کرد. این حمله عملاً فرضیه اصلی سیاست خارجی قطر یعنی «مفید بودن برای آمریکا در ازای حفاظت» را زیر سؤال برد و رهبران حاشیه خلیج‌فارس را به فکر تنوع‌بخشی به قابلیت‌های دفاعی‌شان انداخت.

پیش‌نویس انتقادبرانگیز

پیش‌نویس بیانیه اجلاس وزرا که توسط رویترز فاش شد، تجاوز رژیم صهیونیستی را محکوم می‌کند. در این پیش‌نویس آمده است: «حمله اسرائیل به قطر، یک تجاوز آشکار و یک اقدام تنش‌زای خطرناک است. تجاوز اسرائیل به قطر و جنایت نسل‌کشی، فرصت‌های محقق‌شدن صلح را کاهش می‌دهد. باید در برابر نقشه‌های اسرائیل که درصدد ارائه یک واقعیت جدید در منطقه است، مقابله کنیم. ضمن همبستگی کامل با قطر، با هر اقدامی که این کشور اتخاذ کند، همراه خواهیم بود. از موضع قطر در مواجهه با تجاوز اسرائیل تمجید می‌کنیم. از کشورهایی که به‌عنوان میانجی‌گر، برای توقف جنگ اسرائیل در نوار غزه تلاش کردند، قدردانی می‌کنیم و از اعتماد مجمع عمومی سازمان ملل به راه‌حل دودولتی استقبال می‌کنیم.» این پیش‌نویس که در جریان رایزنی‌های دیپلماتیک پیش از نشست سران تدوین شده بر لزوم اقدام عملی تأکید دارد و از جمله به محکومیت نسل‌کشی در غزه، پاکسازی قومی و استفاده از گرسنگی به‌عنوان سلاح جنگی اشاره می‌کند. برخی تحلیلگران پیش‌نویس را «تنها به محکومیت بسنده کرده» می‌دانند و برخی کاربران شبکه‌های اجتماعی، آن را «ناامیدکننده و ضعیف» توصیف کرده و خواستار تصمیمات عملی مانند بایکوت و انزوای سیاسی-اقتصادی اسرائیل شده‌اند. نظر منتقدان بر این است که این بیانیه لفاظی‌های سنتی را تکرار می‌کند که نتوانسته جلوی تجاوزات صهیونیستی را بگیرد. با این حال برگزاری نشست همراه شد با تأکید برخی از حکام بر عبور از لفاظی‌ها و لزوم واکنش قطاع و عملی به تجاوزات رژیم صهیونیستی.

تقابل مقاومت و عادی‌سازی

ورود مسعود پزشکیان، رئیس جمهور ایران به دوحه یکی از نقاط عطف این اجلاس به شمار می‌رود. پزشکیان بلافاصله پس از ورود با تمیم بن حمد آل ثانی امیر قطر، دیدار و گفت‌وگو کرد. پزشکیان پیش از عزیمت به قطر در اظهاراتی صریح خواستار وحدت کشورهای اسلامی و قطع روابط با اسرائیل شد و گفت: «این رژیم به بسیاری از کشورهای عربی و اسلامی حمله کرده است. ما در برابر این تجاوز ایستاده‌ایم و از حاکم قطر حمایت می‌کنیم. ما با هر کشوری که از این تجاوز حمایت کند، مخالفیم. ما